

Sygn. akt I UK 40/16

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania A. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.
o podleganie obowiązkowi ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 listopada 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 3 września 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 września 2015 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację A.K. od wyroku z dnia 23 września 2014 r., którym Sąd Okręgowy w Ł. oddalił odwołanie wnioskodawczynie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Ł. z dnia 22 kwietnia 2013 r., stwierdzającej, że jako osoba prowadząca działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 stycznia 2013 r.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczynie zarzuciła: 1) naruszenie przepisów postępowania „mających wpływ na rozstrzygnięcie sprawy”, a to: art. 233 § 2 w związku z art. 391, art. 244, art. 245 w związku z art. 253 i art. 230 w związku z art. 391 k.p.c. przez dowolną ocenę dowodów i pominięcie dokumentów potwierdzających faktyczne wykonywanie przez nią pracy; 2) naruszenie prawa

materiałnego, tj.: a) art. 83 § 1 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnej subsumcji i przyjęciu, że otwarcie przez ubezpieczoną działalności gospodarczej miało charakter pozorny, w sytuacji gdy ubezpieczona faktycznie świadczyła usługi; b) art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (zwana przez skarżącą „ustawą o FUS”, dalej jako ustawa systemowa) przez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że „działanie ubezpieczonej w granicach i na podstawie obowiązujących przepisów prawa w celu objęcia jej najkorzystniejszym ubezpieczeniem”; 3) art. 2, art. 20, art. 32 i art. 67 Konstytucji RP przez ich niezastosowanie i przyjęcie, że zasadna jest odmowa przez organ rentowy objęcia ubezpieczonej tytułem do ubezpieczeń społecznych jedynie z tej przyczyny, że wznowiła ona zawieszoną działalność gospodarczą na bardzo krótko przed planowanym terminem porodu.

Wskazując na powyższe zarzutu skarżąca wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono jej oczywistą zasadnością. W ocenie skarżącej, Sąd drugiej instancji „wywiódł istnienie pozorności podjętej przez ubezpieczoną działalności gospodarczej w rozumieniu art. 83 § 1 k.c. z uwagi na wolę ubezpieczonej objęciem jej pracowniczym ubezpieczeniom społecznym od wyższej podstawy wymiaru składki niż deklarowała, w sytuacji gdy stoi to w sprzeczności z *ratio legis* i treścią art. 9 ust. 2 ustawy o FUS” (wydaje się, że skarżąca ma na myśli ustawę systemową).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie

występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku

sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574).

Skarżąca nie odnosi się do tak rozumianej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność.

Po pierwsze, skarżąca odnosi oczywistą zasadność skargi do obrazu przez Sąd drugiej instancji art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 9 ust. 2 ustawy systemowej. Ten ostatni przepis dotyczy jedynie osób spełniających w tym samym czasie (jednocześnie) warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których stanowi art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10 ustawy systemowej (nie dotyczy więc osób będących pracownikami, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 tej ustawy). Przepis art. 9 ust. 2 ustawy systemowej nie znajdował zatem zastosowania do skarżącej i nie był przez Sąd drugiej instancji stosowany.

Po drugie, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym nie wynika z czynności prawnej (do której znajduje zastosowanie art. 83 k.c.), ale z ustawy (art. 13 pkt 4 ustawy systemowej), a podstawą do jego powstania jest faktyczne wykonywanie działalności pozarolniczej, w tym gospodarczej, co oznacza, że wykonywanie tej działalności to rzeczywista działalność zarobkowa wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. W rezultacie, zarejestrowanie działalności gospodarczej i towarzyszące temu zadeklarowanie nieznajdującej pokrycia w przewidywanych zyskach wysokiej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne, a przy tym ze świadomością istnienia przeszkód do prowadzenia tej działalności, może wskazywać na intencję nie tyle podjęcia i wykonywania zarobkowej działalności gospodarczej o charakterze ciągłym w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, lecz włączenia do systemu ubezpieczeń społecznych w celu uzyskania wysokich świadczeń. Takiemu wnioskowi nie sprzeciwia się podjęcie krótkotrwałych czynności po zarejestrowaniu działalności gospodarczej (por. wyrok z dnia 18 października 2011 r., II UK 51/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 267 oraz z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404 i powołane w nim wcześniejsze orzecznictwo).

Ze stanu faktycznego stanowiącego podstawę zaskarżonego wyroku wynika, że skarżąca w rzeczywistości nie podjęła od 1 stycznia 2013 r. pozarolniczej

działalności gospodarczej i działalność ta nie była przez nią faktycznie realizowana. Podjęte przez skarżącą w okresie styczeń - luty 2013 r. formy aktywności zawodowej miały co najwyżej charakter okazjonalny i dorywczy. Takie ustalenia dawały Sądowi drugiej instancji wystarczającą podstawę do oceny, że podjęte przez skarżącą czynności legalizujące działalność gospodarczą w postaci wpisu do ewidencji i zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych „były w istocie czynnościami pozornymi” w tym znaczeniu, że miały stworzyć fikcję podjęcia działalności gospodarczej i powstania tytułu ubezpieczeń społecznych.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.